

NOTAT

Høringsnotat vedrørende udkast til Territorialplan for Retfærdig Omstilling og nationalt program for EU's Fonden for Retfærdig Omstilling 2021-2027

1. Indledning

Som en del af EU's flerårige finansielle ramme etableres den nye EU-fond *Fonden for Retfærdig Omstilling* (FRO). Danmark forventes at modtage i alt 663 mio. kr. i løbende priser over 2021-27. Erhvervsstyrelsen har som forvaltningsmyndighed for FRO udarbejdet udkast til Territorialplanen for Retfærdig Omstilling og det nationale program.

I henhold til forordningen for FRO bør medlemsstaterne udarbejde territoriale planer for retfærdig omstilling og programmet i social dialog og samarbejde med de relevante lokale og regionale interessenter i overensstemmelse med relevante bestemmelser i forordningen om fælles bestemmelser om partnerskab. Begge udkast er derfor blevet udarbejdet på baggrund af en række bilaterale drøftelser med relevante interessenter i vinteren 2021 og har derfor desuden været i 3 ugers offentlig høring med høringsfrist den 2. september 2022. Der er modtaget 29 høringssvar fra organisationer, myndigheder, foreninger mv. med konkrete bemærkninger til udkastene. Heraf har 19 haft bemærkninger.

De generelle bemærkninger til territorialplanen for Retfærdig Omstilling og det nationale program gennemgås og kommenteres nedenfor i afsnit 2-3. Konkrete bemærkninger til de enkelte afsnit i udkastene gennemgås og kommenteres i afsnit 4-12.

2. Generelle bemærkninger

Høringen viser, at udkastene til territorialplanen for Retfærdig Omstilling og det nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling overordnet modtages positivt. Der udtrykkes generelt opbakning til de overordnede rammer for territorialplanen og det nationale program dog med visse forbehold fra enkelte aktører, herunder navnlig vedrørende udpegningen af støtteberettigede landsdele.

Indsatsområderne for det nationale program samt de foreslåede aktivitetstyper modtages positivt, dog peger nogle af høringssvarene på behovet for enkelte præciseringer i relation til visse indsatser og aktiviteter, herunder indsatserne vedrørende *"Et sammenhængende Danmark med stærke lokale erhvervsfyrårne"* og *"Udvikling af lokale værdikæder for CO₂-fangst, -anvendelse og -lagring (CCUS)"*, og aktiviteterne i relation til *kompetenceudvikling*. Disse bemærkninger håndteres i afsnit 4 og 5.

Fagbevægelsens Hovedorganisation finder det positivt, at EU med FRO vil understøtte den store opgave med grøn omstilling af den europæiske økonomi med fokus på, at det skal ske på en social retfærdig måde.

TEKNIQ Arbejdsgiverne støtter overordnet op om fondens formål og strategi. Dansk Metal støtter formålet med Fonden for Retfærdig Omstilling. Dansk Metal understreger ydermere, at den grønne omstilling bør fremmes gennem relevante projekter.

Business Region North Denmark hilser det særligt velkomment, at det i det nationale program fremhæves, at FRO skal være med til at realisere visionen fra Vækstteam Nordjylland om Nordjylland som international foregangsregion for fremtidens grønne erhverv inden for CCUS.

Kommunernes Landsforening hilser det velkomment, at FRO kan bidrage til grøn omstilling i Danmark. Behovet for omstillingen til grønne og sikre energikilder er stort i hele Danmark, og FRO kan være med til at imødekomme behovet.

Green Power Denmark er generelt positive over for regeringens territorialplan og nationale program, som skal understøtte den grønne omstilling og imødegå de økonomiske og erhvervsmæssige konsekvenser ved omstillingen i Nord- og Syddjylland.

Akademikerne ser positivt på, at der med udkastet adresseres flere af de vækstdrivere, som der skal til for at styrke omstillingen og den bæredygtige erhvervsudvikling i de prioriterede områder.

Danske Havne finder at det nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling indeholder vigtige elementer for at få den grønne omstilling til at lykkes, og at de skitserede indsatsområder har stor relevans for de danske erhvervshavne.

Danske Rederier er positive over for regeringens ønske om at understøtte den grønne omstilling i såvel den sydjyske som nordjyske industri. Danske Rederier kvitterer, for at regeringen har øje for både udfordringerne men også mulighederne, som den grønne omstilling skaber for Det Blå Danmark.

Kommentar

Det noteres, at udkastet til territorialplanen for Retfærdig Omstilling og det nationale program for Retfærdig Omstilling imødekommes positivt.

De konkrete bemærkninger til bl.a. indsatsområder, aktiviteter og støtteberettigede landsdele er besvaret nedenfor.

3. Udpegning af støtteberettigede landsdele

Business Region North Denmark fremhæver, at Nordjylland har mange potentialer at bygge videre på, hvilket Business Region North Denmark gerne ser fremhævet yderligere i territorialplanen, så Nordjylland omtales mere positivt. Business Region North Denmark bemærker, at den geografiske afgrænsning af midlernes anvendelse ikke fremgår gennemgående i det nationale program.

Dansk Metal havde gerne set, at et område som Region Sjælland også kunne opnå støtteberettigelse gennem FRO. Dog noterer Dansk Metal sig, at der for Vest- og Sydsjælland er gode muligheder for at opnå støtte til grøn omstilling gennem Regionalfonden og Socialfonden.

KL bemærker, at der er gode argumenter for, at der er behov i Nordjylland og Sydjylland for at styrke grønne teknologier og kompetencer.

SMVdanmark bemærker, at det i et land som Danmark ikke giver mening at begrænse indsatsen til to regioner. Der bør i stedet ses på virksomheder med behov og potentiale uanset geografi. Det vil give den største effekt af indsatsen. Eksempelvis er der mange produktionsvirksomheder i Midtjylland, der vil have behov for denne type af understøttelse, men også i de øvrige regioner (Fyn, Sjælland, Hovedstaden).

Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier bemærker, at der også må være andre landsdele end Nord- og Sydjylland, som kunne have behov for støtte i forbindelse med omlægning af drivhusgasintensive produktionsprocesser og udfasning af produktion af fossile brændstoffer, fx sukkerproduktionsanlæggene i Nykøbing Falster og Nakskov, men også i forbindelse med at fremtidssikre hele transportsektoren.

Business Region MidtVest argumenterer for, at FRO bør målrettes Midt- og Vestjylland, som et område der potentielt er negativt påvirket af omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i 2020. Business Region Midtvest stiller ydermere spørgsmålstejn ved, om programmet skaber et sammenhængende Danmark, når man vælger at se bort fra Midt- og Vestjylland.

Region Midtjylland finder at processen omkring tilblivelsen af det nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling og Territorialplan for Retfærdig Omstilling ikke har været hensigtsmæssig. En del af kritikken omkring processen retter sig mod de uklare danske kriterier for udpegning af områderne. Region Midtjylland efterspørger generelt mere åbenhed og klarere kriterier for udpegningen. I den forbindelse ønsker Region Midtjylland, at fremtidige processer vedr. EU-programmer bliver mere transparent og inkluderende, og at der åbnes for muligheden for at udlodde puljer i Region Midtjylland.

Kommentar

Regeringen anerkender, at det ikke kun er Nord- og Syddjylland, der vil blive påvirket af omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i 2050. Regeringen har derfor igangsat en række initiativer og støttemuligheder, som skal understøtte de berørte virksomheders omstillingsproces. Regeringen har bl.a. med aftalen ”Etablering af en grøn fond (24. juni 2022)” reserveret 53,5 mia. kr. til investeringer i grøn omstilling. Regeringen har ydermere givet Regionalfonden et gennemgående grønt aftryk, hvor der fx er afsat 530 mio. kr. til at fremme overgangen til en cirkulær og ressourceeffektiv økonomi. Der vil endvidere kunne søges støtte til ny teknologi på energiområdet, som kan bidrage til at indfri Danmarks målsætninger inden for energi og klima igennem det Energiteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram (EUDP).

Det bemærkes, at det er forordningsbestemt, at Fonden for Retfærdig Omstilling målrettes den eller de landsdele, som er mest negativt påvirket af omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i 2050. Danmark har i udarbejdelsen af territorialplanen og nationalt program baseret udpegningen på et omfattende analytisk arbejde og endvidere undersøgt mulighederne for, at udpege såvel hele landet som yderligere landsdele. Regeringen vurderer på baggrund af udarbejdelsesprocessen, at det ikke er muligt at udpege yderligere landsdele end Nordjylland og Syddjylland. Udpegningen beror på forordningens krav om, at fondens midler målrettes de geografiske områder, som formodes at blive hårdest ramt af omstillingsprocessen. Omstillingsprocessen kan være i form af: 1) Udfasning af produktionen af fossilt brændsel, navnlig set i forhold til den forventede arbejdstagertilpasning eller tab af arbejdspladser, eller 2) omlægning af drivhusgasintensive produktionsprocesser i industrianlæg, særligt set i forhold til de industrianlæg, der har den højeste drivhusgasintensitet. Kommissionen har i forbindelse med 2) selv peget på Nordjylland som støtteberettiget region i de landespecifikke anbefalinger fra 2020. Inklusion af øvrige landsdele kræver Kommissionens godkendelse. Regeringen har med et tungt data- og vidensgrundlag og med afsæt i 1) besluttet at pege på Syddjylland som støtteberettiget landsdel for fonden, herunder bl.a. fordi landsdelen forventes at blive mest påvirket af udfasningen af olie- og gasproduktionen i Nordsøen. Nordjylland udpeges således med udgangspunkt i behovet for omlægning af drivhusgasintensive produktionsprocesser, og Syddjylland udpeges med udgangspunkt i at afbøde konsekvenserne som følge af udfasning af produktionen af fossile brændstoffer i bl.a. Nordsøen.

Det er på den baggrund den samlede vurdering, herunder på baggrund af dialog med EU-Kommissionen, at det ikke vil være muligt at få godkendt andre landsdele end de to foreslåede som støtteberettigede under FRO af EU-Kommissionen.

Indstilling

Det indstilles, at der ikke foretages ændringer i udkast til Territorialplanen for Retfærdig Omstilling og det nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling.

4. Indsatser under Fonden for Retfærdig Omstilling

Business Region North Denmark finder, at de lokale erhvervsfyrtårne ikke er tiltænkt en tydelig rolle i forhold til midlernes anvendelse under programmets prioritet ”Et sammenhængende Danmark med stærke lokale erhvervsfyrtårne”.

Danske Rederier bemærker, at det især er vigtigt, at tekniske barrierer i udbudsprocesser og ifm. tildeling af licens til lagring af CO₂ i undergrunden elimineres. Hertil nævner Danske Rederier, at det Blå Danmark med dets viden og ressourcer være en oplagt bidragsyder for så vidt angår transporten af CO₂, samt servicering af udtjente oliefelter med henblik på lagring.

TEKNIQ Arbejdsgiverne skærper, at et snævert fokus på at reducere CO₂ udledningen fra Aalborg Portland ikke vil være til gavn for den samlede vækst og beskæftigelse.

Green Power Denmark finder det vigtigt, at der i det nationale program for FRO lægges vægt på aktiviteter, der fremmer anvendelse af CO₂ i PtX-produkter. Green Power Denmark understreger samtidig, at CO₂'en skal komme fra bæredygtige biogene kilder. Green Power Denmark anerkender desuden, at CCS er en teknologi, der kan reducere fossile udledninger på kort sigt. Green Power Denmark understreger dog, at CCS er en kortsigtet løsning, når det kommer til at reducere mængden af fossile udledninger fra industrien, da det ikke stopper forbruget af fossile energikilder – og i værste fald levetidsforlænger processer, der udleder fossil CO₂. For at sikre en langsigtet reel omstilling af udledende industrier, er der behov for investeringer i nye grønne produktionsmetoder og -teknologier, hvorfor FRO burde yde støtte til dette eller CCUS-projekter, der fanger og udnytter grøn, bæredygtig biogen CO₂. Herigennem kan der også på sigt arbejdes mod negative emissioner, samtidig med at der etableres adgang til den attraktive grønne CO₂, der forventes at være forudsætningen i mange PtX-projekter.

Kommentar

Fonden for Retfærdig Omstilling skal understøtte den langsigtede udvikling af erhvervsfyrtårnene, og investerer i den forbindelse i de anbefalinger som taler ind i fondens formål i hhv. Nord- og Syddjylland. Programmet skal bedst muligt understøtte erhvervsfyrtårnenes aktiviteter og vision over tid, hvorfor beskrivelsen af erhvervsfyrtårnenes rolle i forhold til anvendelsen af midlerne intentionelt ikke er udspecificeret på forhånd, hvilket

giver større fleksibilitet til at kunne tilpasse udmøntningen af midler til nye aktiviteter løbende i takt med at nye behov identificeres for at kunne realisere erhvervsfjrtårnene.

Det bemærkes, at alle midler under FRO skal konkurrenceudsættes. Til-sagn fra fonden skal således overholde principperne om åbenhed og lige-behandling.

Bemærkningen vedrørende tekniske barrierer i udbudsprocesser samt til-delning af konkrete licenser til lagring af CO₂ i undergrunden er noteret, men ligger uden for FROs genstandsfelt.

FRO fokuserer bl.a. på at accelerere den teknologiske udvikling, som kan føre til nye grønne løsninger for de energiintensive virksomheder, som danner økosystemet omkring Aalborg Portland. FRO forventes derfor at komme til at spille en væsentlig rolle ift. at opbygge en grøn erhvervsinfra-struktur og tilhørende økosystem, som kan bidrage til at sikre en væsentlig reduktion af CO₂-udledningen fra den tunge cementindustri. FRO kan i den forbindelse siges at have et bredere fokus end at reducere CO₂ udledningen fra Aalborg Portland.

Regeringen ønsker at støtte udviklingen af både CCS og CCU (CCUS), hvilket afspejles i Territorialplanen for Retfærdig Omstilling og i det nati-onale program. Anvendelse af CO₂ i PtX-produkter (CCU) indebærer et samtidigt behov for brint, der aktuelt har betydelige produktionsomkost-ninger. Regeringen har med beslutningen om opførelsen af kommende hav-vindmølleparker (herunder energiøerne) taget skridt til at øge mængden af elektricitet produceret fra vedvarende energikilder, hvilket kan gøre el fra VE og produktion af grøn brint rigelig og billigeres på sigt, hvormed an-vendelse af CO₂ i produktionen af PtX-produkter kan blive mere rentabel. Med henblik på at opnå reduktioner i 2025 indenfor 70-procentsmålsæt-ningen ønsker regeringen at fremme fangst og lagring af CO₂.

Erhvervsstyrelsen vil i implementeringen af FRO inddrage relevante par-ter og aktører efter behov med henblik på at indsamle faglige input. I den forbindelse kvitteres der for, at det Blå Danmark stiller sig til rådighed.

5. Aktiviteter under Fonden for Retfærdig Omstilling

Danske Rederier, TEKNIQ Arbejdsgiverne, Green Power Denmark, Fag-bevægelsens Hovedorganisation, Danske Erhvervsskoler og Gymnasier, og Det Regionale Arbejdsmarkedsråd Sydjylland bakker op om FROs fo-kus på kompetenceudvikling og finder det i den forbindelse positivt, at der kan ydes støtte til om- og opkvalificering.

TEKNIQ Arbejdsgiverne foreslår, at der under kompetencesporet tilføjes følgende passus: ”I tilrettelæggelsen af kommende opkvalificeringsforløb inddrages relevante arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer med det formål at sikre det bedst mulige match mellem eksisterende uddannelser og nye opkvalificeringsforløb.”

Fonden Green Hub Denmark anfører, at kompetenceindsatser er vigtige, men at behovet for kompetencer til den grønne omstilling er bredt, og i vidt omfang skal dækkes af den arbejdskraft, man har og rekrutterer i forvejen. Fonden Green Hub Denmark finder desuden, at behovet for midler til kompetenceforløb og omskoling vil have mindre effekt end midler til infrastrukturinvesteringer og investeringer i maskiner og udstyr. Fonden Green Hub Denmark forventer desuden, at der bliver et behov for anvendelsen af udenlandsk arbejdskraft i forbindelse med de mange anlægsprojekter, som etableringen af energi-infrastruktur kræver.

Fagbevægelsens Hovedorganisation ser gerne et større fokus på uddannelse, tryghed og jobskabelse i planen. Fagbevægelsens Hovedorganisation foreslår desuden, at muligheden for at give tilskud til kompetenceudvikling tilføjes tydeligt som konkret understøttende aktivitet, samt at der kommer et særligt fokus på den gruppe af lønmodtagere, der har fået mindst uddannelse, og som har udfordringer med at læse, skrive og regne. Fagbevægelsens Hovedorganisation understreger i den forbindelse, at der bør være fokus på opkvalificering af alle, uanset om man er i beskæftigelse eller er ledig.

Danske Erhvervsskoler og Gymnasier understreger, at behovet for kvalificeret arbejdskraft til den grønne omstilling ikke kan løftes af de længerevarende uddannelser alene. Danske Erhvervsskoler og Gymnasier understreger, at det er afgørende, at FRO understøtter tiltag, der muliggør at arbejdsmarkedet kan tilpasse sig de ændrede efterspørgselsbehov gennem initiativer, der understøtter opkvalificering af såvel erhvervsfagligt uddannede, som ufaglærte (og kun i mindre grad kortere-, mellemlange og lange videregående uddannelser). Green Power Denmark bemærker derimod, at der særligt vil være behov for kompetencer svarende til lange videregående uddannelser og erhvervsfaglige uddannelser, da disse forventes samlet at dække 60 pct. af den nye beskæftigelse. Akademikerne foreslår ydermere, at afsnittet om kompetenceudvikling justeres, så kompetenceudvikling af højtuddannede i SMV'er inkluderes.

Det Regionale Arbejdsmarkedsråd Sydjylland er enige i høringsmaterialets beskrivelse af de forventede effekter på det sydjyske arbejdsmarked og behovet for en omfattende indsats for opkvalificering og efteruddannelse af både beskæftigede og ledige til de kompetencer, som job i den grønne omstilling vil forudsætte. Det Regionale Arbejdsmarkedsråd Sydjylland fin-

der, at det bør understreges, at koordinering af indsatsen vedr. opkvalificering og kompetenceudvikling af ledige og beskæftigede er vigtig, da der i forvejen er flere aktører inden for den ordinære indsats.

Kommentar

Det bemærkes, at det er forordningsbestemt, at Fonden for Retfærdig Omstilling skal give mulighed for støtte til kompetenceudvikling, da FRO bl.a. har til formål at afbøde sociale og beskæftigelsesmæssige udfordringer sfa. omstillingsprocessen mod en klimaneutral økonomi i 2050. Det bemærkes i den forbindelse, at det vil være det enkelte projekt, der vil skulle vurdere behovet for kompetenceudvikling i relation til det pågældende projekt. Det er ikke et krav, at alle projekter skal indeholde kompetenceudvikling.

I relation til kompetenceudvikling bemærkes det, at FRO har fokus på behovet for omskoling og opkvalificering af arbejdsstyrken som følge af omstillingsprocessen hen mod klimaneutralitet. FRO fokuserer således primært på det uformelle kompetenceløft. I relation til opkvalificering af ledige samt opkvalificering af den gruppe af lønmodtagere, der har fået mindst uddannelse, og som har udfordringer med at læse, skrive og regne, henvises der til indsatser under Socialfonden Plus. Socialfonden Plus investerer bl.a. i at forbedre færdigheder ved at sikre, at flere personer modtager og afslutter deres erhvervsuddannelse og videregående uddannelse. Socialfonden Plus støtter også personer på kanten af arbejdsmarkedet ved at hjælpe dem i beskæftigelse, fremme social integration og bekæmpe hjemløshed. Det bemærkes i den forbindelse, at koordineringen af konkrete indsatser vedrørende kompetenceudvikling og sammenhængen til Socialfond Plus sikres som følge af, at administrationen af fondene er underlagt samme forvaltningsmyndighed. Erhvervsstyrelsen har ydermere løbende dialog med relevante myndigheder og interessenter om de konkrete udmøntninger.

Det er noteret, at der er ønske om at få præciseret, at FRO kan støtte uformel opkvalificering af hele den eksisterende arbejdsstyrke, herunder ufaglærte og faglærte men også personer med en kort, mellem eller lang videregående uddannelse, hvilket regeringen ønsker at tilgodese.

Det anerkendes, at der kan opstå et behov for at tiltrække udenlandsk arbejdskraft for at løse de rekrutterings- og kompetenceudfordringer, som den grønne omstilling giver virksomhederne på den kortere bane. Europa-Kommissionen har i deres vejledning af forvaltningsmyndigheden for FRO (Erhvervsstyrelsen) dog oplyst, at FRO ikke kan anvendes til at støtte tiltrækning af udenlandsk arbejdskraft. Det bemærkes i den forbindelse, at der under Socialfonden Plus er mulighed for at støtte aktiviteter med henblik på at udvide arbejdsstyrken gennem tiltrækning af kvalificeret udenlandsk arbejdskraft.

Det indstilles, at der foretages en tekstnær justering i det nationale program, således Fonden for Retfærdig Omstilling kan støtte det uformelle kompetenceløft af den eksisterende arbejdsstyrke, herunder både faglærte og ufaglærte men også efteruddannelse og opkvalificering – også på videregående niveau – af ledere og medarbejdere.

6. Målgruppe

TEKNIQ Arbejdsgiverne understreger behovet for at inkludere leverandørkæden til de specifikke virksomheder og industrier, der forventes at have en særlig udfordring med den grønne omstilling.

KL bemærker, at store virksomheder primært bør medvirke i brede samarbejder og styrke økosystemet omkring de deltagende SMV'er.

Akademikerne foreslår, at faglige organisationer og a-kasser tilføjes som mulige aktører.

Danske Havne anser det for væsentligt, at erhvervshavne nævnes eksplicit i oversigten over de vigtigste målgrupper, da de skitserede indsatsområder har stor relevans for de danske erhvervshavne.

Kommentar

Det bemærkes, at målgruppen i programmet er formuleret bredt og generelt og på en sådan måde, at den vil kunne inkludere alle relevante aktører. For at undgå en utilsigtet indsnævring af målgruppen er der ikke nævnt specifikke brancher i programmet, men ingen er således som udgangspunkt udelukket.

Det bemærkes ydermere, at der er mulighed for, at virksomheder kan søge direkte, i partnerskaber eller fx i konsortier af virksomheder og videninstitutioner. Store virksomheder kan medvirke i udvikling- og forskningsaktiviteter, i én til én-samarbejder, medvirke i bredere samarbejder og styrke økosystemet omkring de deltagende SMV'er.

Indstilling

Det indstilles, at der ikke foretages ændringer i udkast til territorialplanen for Retfærdig Omstilling og det nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling.

7. Outputindikatorer

SMVdanmark bemærker, at der i outputindikatorerne bør fastsættes specifikke mål, og at resultaterne bør opgøres for hhv. mikro, små og mellemstore virksomheder, så det sikres, at programmet kommer bredest muligt til gavn.

SMVDanmark finder det endvidere stærkt kritisabelt, at der (Tabel 4: Dimension 1 — interventionsområde) er afsat 9,4 mio. kr. af til store virksomheder (kode 011) men kun ca. 3 mio. kr. til SMV'erne (kode 002).

Kommentar

Det bemærkes, at programmets outputindikatorer er baseret på fælles outputindikatorer fra Europa-Kommissionen. Hvis der i programmet fastsættes specifikke mål, og resultaterne opgøres for hhv. mikro-, små- og mellemstore virksomheder, vil det føre til, at projekter samt de deltagende virksomheder vil blive pålagt en større administrativ byrde ift. afrapportering.

I relation til bemærkningen om, at der er afsat flere midler til store virksomheder end til SMV'er, bemærkes det, at der samlet set er afsat væsentlig flere midler til SMV'er end til store virksomheder. Jf. tabel 4: "Dimension 1 – interventionsområde" i det nationale program, fremgår det at der er afsat midler til SMV'erne under flere koder end 002, herunder 010 "Forsknings- og innovationsaktiviteter i SMV'er, herunder netværksaktiviteter", 021 "Erhvervsudvikling og internationalisering for SMV'er, herunder produktive investeringer", og 075 "Støtte til miljøvenlige produktionsprocesser og ressourceeffektivitet i SMV'er", derudover er der en række interventionsområder, hvor SMV'erne også ville kunne opnå støtte, selvom interventionsområdet ikke kun er målrettet SMV'erne, fx 030 "Forsknings- og innovationsprocesser, teknologioverførsel og samarbejde mellem virksomheder med fokus på cirkulær økonomi" og 149 "Støtte til arbejdstagere, virksomheder og iværksættere til at tilpasse sig forandringer". Det bemærkes endeligt at der vil være forholdsvis begrænsede rammer for støtte til store virksomheder under FRO.

Indstilling

Det indstilles, at der ikke foretages ændringer i udkast til territorialplanen for Retfærdig Omstilling og det nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling.

8. Organisering af udmøntningen

TEKNIQ Arbejdsgiverne bemærker behovet for en fleksibilitet hen over udmøntningsperioden således, at midler kan omdirigeres til aktiviteter inden for omskoling etc., hvis konjunkturerne skulle ændre sig markant.

Region Nordjylland og Region Syddjylland bemærker, at afløbsprofilen for programmet er bekymrende. Set i lyset af bl.a. REACT-midlerne og EU's Strukturfondsprogram samt det sene tidspunkt for programmets godkendelse, er der en stor risiko for, at det bliver overordentligt vanskeligt for aktørerne i de berørte områder at anvende midlerne, hvis indsatserne samtidig skal være koordinerede og sammentænkte, så de får den bedst mulige virkning.

Business Region North Denmark påpeger, at den tidsmæssige plan for udmøntningen gør det svært at skabe gode rammer for projekterne. Business Region North Denmark er dog enig i, at midlerne gerne hurtigt skal ud og arbejde, men opfordrer til, at Erhvervsstyrelsen som forvaltningsmyndighed er opmærksom på at sikre tilstrækkeligt tid til processen, så der kan udvikles og igangsættes aktiviteter med relevans og kvalitet.

Kommentarer

Bekymringerne i relation til den tidsmæssige ramme for udmøntning af fondens midler anerkendes. Forvaltningsmyndigheden har i lyset heraf været i dialog med EU-Kommissionen om problemstillingen.

Det bemærkes, at der i forordningen for FRO er fastsat årlige finansielle fremdriftsmål, dvs. mål for fremdriften i forbruget af EU-midlerne (n+3), som specificerer, hvor mange midler der skal være godkendt og fremsendt til udbetaling fra EU senest tre år efter, de er forpligtet i henhold til EU's finansieringsplan for programmerne. Hvis fremdriftsmålet ikke overholdes, kan midlerne ikke hjemtages fra EU af Danmark og går tilbage til EU's budget. På grund af den særlige finansielle sammensætning af FRO, hvor midlerne fra EU's recovery fund udgør en del af finansieringen, er målene for anvendelse af midlerne meget høje allerede i 2025, hvor der således ved udgangen af året skal være afholdt, betalt og godkendt udgifter svarende til 33 pct. af den samlede ramme, svarende til i alt 221 mio. kr. Det er et væsentligt opmærksomhedspunkt, at dette kan give udfordringer i relation til udmøntningen. Erhvervsstyrelsen vil som forvaltningsmyndighed søge at imødegå udfordringerne gennem bl.a. koordinering af tidspunktet for udstedelse af tilsagn til de enkelte projekter samt gennem hastigheden af, hvormed udgifter afholdes og betales i projekterne og godkendes af forvaltningsmyndigheden for på denne måde at give de enkelte projekter de bedst mulige vilkår inden for de givne rammer.

Indstilling

Det indstilles, at der ikke foretages ændringer i udkast til det nationale program eller territorialplan for retfærdig omstilling.

9. Indstillingsudvalg og overvågningsudvalg

Region Nordjylland, Region Sydjylland, SMVdanmark, Fonden Green Hub Denmark, Danske Regioner, Business Region North Denmark og KL udtrykker interesse for deltagelse i indstillingsudvalget for Fonden for Retfærdig Omstilling og ønsker, at sammensætningen ændres.

Business Region North Denmark og KL finder det uhensigtsmæssigt, at der lægges op til at etablere hhv. et selvstændigt og særskilt overvågnings- og indstillingsudvalg i forbindelse med administration af Fonden for Retfærdig Omstilling, og undrer sig over at der ikke lægges op til at benytte

eksisterende udvalg og fora, såsom Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse, til opgaverne omkring fondens administration og beslutning om midlernes anvendelse.

Kommunernes Landsforening finder det både utilfredsstillende og uhenigtsmæssigt, at territorialplanen og programmet, som udgør det analyse-mæssige grundlag for valg af Nordjylland og Syddjylland kommer så sent i høring og efter høring vedrørende bekendtgørelsen om administration af tilskud fra FRO.

Dansk Metal understreger vigtigheden af, at man i udvælgelsen af projekterne under FRO sørger for, at projekterne ikke overlapper med de grønne projekter, som foregår i regi af Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse.

Kommentar

Det bemærkes, at sammensætningen af indstillingsudvalget og etableringen af overvågningsudvalget ikke reguleres i udkast til det nationale program eller territorialplanen for Retfærdig Omstilling. Sammensætningen af udvalget er fastsat i bekendtgørelse nr. 1076 af 29. juni 2022 om indstillingsudvalg for Fonden for Retfærdig Omstilling. Bemærkninger i relation til nedsættelsen samt sammensætningen af indstillingsudvalget er behandlet i forbindelse med høringen af bekendtgørelsen.

I relation til bemærkninger vedrørende baggrunden for nedsættelsen af et særskilt indstillingsudvalg oplyses det, at hensynet bag at nedsætte et indstillingsudvalg til behandling af ansøgninger om tilskud fra Fonden for Retfærdig Omstilling er at sikre, at implementeringen af fonden lever op til EU's adfærdskodeks for partnerskaber. Det bemærkes ydermere, at Erhvervsstyrelsen som forvaltningsmyndighed for både Regionalfonden, Socialfonden Plus og Fonden for Retfærdig Omstilling vil have fokus på koordinering mellem alle fondene og at undgå overlap mellem indsatserne i de forskellige udvalg. Bemærkninger vedrørende overvågningsudvalget for Fonden for Retfærdig, herunder sammensætningen, er behandlet i forbindelse med høring af bekendtgørelse om administration af tilskud fra Fonden for Retfærdig Omstilling. Erhvervsstyrelsen vil – i forbindelse med varetagelsen af formandskaberne for begge overvågningsudvalg – sikre videndeling på tværs.

10. Koordination og komplementaritet mellem Fonden for Retfærdig Omstilling og andre EU-fonde og instrumenter

TEKNIQ Arbejdsgiverne, Region Nordjylland og Region Syddjylland understreger vigtigheden af at sikre synergi mellem udmøntningen af midler via Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse og FRO.

Dansk Metal og Fagbevægelsens Hovedorganisation understreger ligeledes nødvendigheden af en tæt koordinering mellem FRO, Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses udmøntninger, initiativer under Beskæftigelsesministeriet, Undervisningsministeriet og Uddannelses- og Forskningsministeriets ressort.

Green Power Denmark opfordrer til at støtte til forsknings- og udviklingsaktiviteter bliver tænkt sammen med Innovationsfondens Innomissions, og at erhvervsfremmeaktiviteter samtænkes med relevante indsatser i erhvervsfremmesystemet.

Fonden Green Hub Denmark bemærker, at FRO midlerne i høj grad bør samtænkes med EU-puljer som Horizon Europe, EU's Green Deal samt Connecting Europe Facility (TEN-E).

Kommentar

Nødvendigheden af en tæt koordinering mellem FRO og andre relevante initiativer, herunder andre EU-fonde og instrumenter anerkendes. Det bemærkes i den forbindelse, at indstillingsudvalget og overvågningsudvalget for Fonden for Retfærdig Omstilling, som begge sekretariatsbetjenes af Erhvervsstyrelsen, vil være omdrejningspunktet for at sikre koordination med Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse og overvågningsudvalget for Regionalfonden og Socialfonden Plus. Endvidere vil Erhvervsstyrelsen som forvaltningsmyndighed have fokus på koordination af de konkrete udmøntninger. Det bemærkes ydermere, at indsatserne under FRO vil blive koordineret og sammentænkt med øvrige nationale indsatser, EU-fonde og instrumenter. I forbindelse med udmøntning af midlerne fra FRO vil Erhvervsstyrelsen, som forvaltningsmyndighed for fonden således - hvor det er relevant - tilstræbe synergi med EU's forsknings- og innovationsprogram Horizon Europe, Connecting Europe Facility (TEN-E), mv.

For yderligere komplementaritet og synergier til FRO henvises i øvrigt til Partnerskabsaftale mellem Danmark og Europa-Kommissionen vedrørende de europæiske struktur- og investeringsfonde 2021-2027.

Indstilling

Det indstilles, at der ikke foretages ændringer i udkast til territorialplanen for Retfærdig Omstilling og det nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling.

11. Forslag til tekstnære justeringer

Fonden Green Hub Denmark har følgende tekstnære bemærkninger til territorialplanen:

- Der mangler som minimum 1,1 millioner tons CO₂ for Nordjylland i figur 3 på side 12. Alene Aalborg Portland udleder 2,3 millioner tons CO₂ på årsbasis.

- På side 13, bør det fremgå hvor mange årsværk det drejer sig om i en nordjysk kontekst. (På samme møde som det estimeres at 15.000 årsværk påvirkes i Sydjylland)
- På side 26 skal det fremgå at Nordjylland jf. Vækstteamet anbefalinger, ”vil være en international foregangsregion for fremtidens grønne erhverv...”
- På side 36 er det en smule uklart hvad søjle 2 og søjle 3 dækker over. Søjle 1, 2 og 3. kan med fordel forklares i teksten. Så det beskrives bedre hvorfor kun søjle 1 ønsket anvendt.

Fonden Green Hub Denmark har følgende tekstmære bemærkninger til programmet for Fonden for Retfærdig Omstilling

- Det vil være en fordel hvis tabel 4 (den tiltænkte fordeling af midler) knyttes op på de 5 indsatsområder, der tidligere har været skitseret af ERST (herunder Pyrolyse, CCUS og PtX).

Kommentar

De tekstmære bemærkninger tages til efterretning.

Indstilling

Det indstilles, at de relevante dele af teksten i hhv. udkast til territorialplanen for Retfærdig Omstilling og det nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling gennemgås efter behov og opdateres.

12. Øvrige bemærkninger

Erhvervsstyrelsens Område for Bedre Regulering (OBR) vurderer, at udkastet ikke medfører administrative konsekvenser for erhvervslivet og har dermed ikke yderligere kommentarer.

SMVdanmark har anført at der er risiko for dobbeltstøtte, da der i forvejen er mulighed for at få 130 procent i fradrag for forsknings- og udviklingsaktiviteter, som især foregår hos de største virksomheder. Derfor bør deltagelse i programmet fokusere på at hjælpe virksomheder med under 250 ansatte gennem en retfærdig omstilling.

Kommentar

Et projekt, der modtager støtte fra FRO, må ikke være overfinansieret, og summen af alle projektets finansieringskilder må ikke overstige de støtteberettigede udgifter. EU-tilskud fra FRO må derfor ikke medføre, at økonomiske partnere får et overskud ved finansieringen af projektet.

Under FRO kan både SMV'er og store virksomheder modtage støtte. Programmet udelukker ikke bestemte virksomhedsstørrelser. Hvorvidt deltagende virksomheder har mulighed for fradrag for deres forsknings- og udviklingsudgifter efterfølgende, har ikke betydning for, om virksomheden kan opnå støtte hertil gennem FRO, da Erhvervsstyrelsen ikke betragter et

skattefradrag som dobbeltfinansiering. Hvis støttemuligheden blev fjernet i tilfælde af fradragsret, vil dette ligeledes gælde for SMV'er, hvorfor Erhvervsstyrelsen ikke finder det hensigtsmæssigt at ændre støttereglerne. Det bemærkes ydermere, at der jf. tabel 4: "Dimension 1 – interventionsområde" i det nationale program, er afsat væsentlig flere midler til SMV'er end til store virksomheder.

13. Oversigt over hørte organisationer, foreninger m.v.:

3F – Fagligt Fælles Forbund, Advokatsamfundet, Akademiet for de Tekniske Videnskaber (ATV), Akademikerne (AC), A-kassen for selvstændige (ASE), Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Arbejdsgiverne, Arbejdsmarkedets Feriefond, ASNETboard, Beskæftigelsesministeriet, Beskæftigelsesrådet, Bornholms Regionskommune, Business Regions, Business Regions - Business Region Esbjerg, Business Regions - Business Region Midtvest, Business Regions - Business Region North Denmark, Business Regions - Business Region Aarhus, Business Regions - Byregion Fyn, Business Regions – Trekantområdet, Business Regions - Udvikling Fyn, Business Regions - UdviklingsRåd Sønderjylland, Børne- og Undervisningsministeriet, CenSec, Center for Regional- og Turismeforskning, CLEAN, CO-industri, Concito, Copenhagen FinTech, Danhostel, DANIAmet, Danish Export Association, Danish Life Science Cluster, Danish Sound Cluster, Danmarks Almene Boliger (BL), Danmarks Forsknings- og innovationspolitiske råd, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Rejsebureau Forening, Danmarks Restauranter og Caf er, Danmarks Statistik, Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Dansk Biotek, Dansk Byggeri, Dansk Energi, Dansk Erhverv, Dansk Erhvervsfremme (DEF), Dansk Industri (DI), Dansk Iværksætter Forening, Dansk Kyst og Naturturisme, Dansk Metal, Dansk Persontransport, Dansk Turismefremme, Danske Advokater, Danske Annoncører og Markedsf rere, Danske Arkitektvirksomheder, Danske Destinationer, Danske Erhvervsakademier, Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier, Danske Handicaporganisationer, Danske Havne, Danske Professionshøjskoler, Danske Rederier, Danske Regioner, Danske Revisorer (FSR), Danske Universiteter, Datatilsynet, De Regionale Arbejdsmarkedsråd Fyn og Sydjylland, De Regionale Arbejdsmarkedsråd Hovedstaden, Sjælland og Bornholm, De Regionale Arbejdsmarkedsråd Nordjylland, Vestjylland og Østjylland, Den Danske Akkrediterings-fond (DANAK), Den Sociale Investeringsfond, Den Sociale Kapitalfond, DigitalLead, DJØF, Domstolsstyrelsen, EKF Danmarks Eksportkredit, Energy Cluster Denmark, Erhvervsankenævnet, Erhvervshus Fyn, Erhvervshus Hovedstaden, Erhvervshus Midtjylland, Erhvervshus Nordjylland, Erhvervshus Sjælland, Erhvervshus Sydjylland, Europakommissionen, DG Beskæftigelse, Europakommissionen, DG Regionalpolitik, Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH), Fagligt Internationalt Center (FIC), Feriehusudlejernes Brancheforening, Finans Danmark, Finansministeriet, Finanstilsynet, Fonden for Entreprenørskab, Food & Bio Cluster Denmark,

Forbrugerrådet Tænk, Foreningen af Forlystelsesparker i Danmark, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, F.R.I., Forsikring og Pension, Forsvarsministeriet, Friluftsrådet, God adgang, Godkendt teknologisk Service (GTS), GRAKOM, Greater Copenhagen, Green Hub Denmark, Green Key, HK – Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, HK HORESTA, IDA, Indenrigs- og boligministeriet, Innovationsfonden, Institut for Meneskerettigheder, Interreg North Sea Region, Investeringsfonden for Udviklingslandene (IFU), IT-Branchen, Justitsministeriet, Karrierepartner og A-kasse for højtuddannede i erhvervslivet (CA), Kirkens Korshær, Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, Klimarådet, Kommunernes Landsforening (KL), Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Kooperationen, Koordinationsgruppen for LAG, Kulturministeriet, Landbrug og Fødevarer, Landdistrikternes Fællesråd, Lederne, Lifestyle & Design Cluster, Lægemiddelindustriforeningen (Lif), MADE, Maritime & Logistics Innovation Denmark (MARLOG), Medico-industrien, Meet Denmark, Miljøministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Odense Robotics, Opfinderforeningen, Organisationen Danske Museer, Overvågningsudvalget for strukturfonde, Patent- og Varemærkestyrelsen, PTU (Landsforeningen af Polio-, Trafik- og Ulykkesskadede), Region Hovedstaden, Region Midtjylland, Region Nordjylland, Region Sjælland, Region Syddanmark, Rigsrevisionen, Rådet for Grøn Omstilling, Rådet for socialt udsatte, Sammenlutningen af Danske Småøer, SAS, Sikkerhedsstyrelsen, Skatteministeriet, SMVdanmark, Social- og Ældreministeriet, SportEventDenmark, State of Green, Statens Byggeforskningsinstitut, Statsministeriet, Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, Sund & Bælt, Sundhedsministeriet, Søfartsstyrelsen, Team Effektiv Regulering, Tekniq, The Trade Council, Transportministeriet, Turismeforskerne i Danmark (TiD), Turisterhvervets Samarbejdsforum, Turistførerforeningen, Uddannelses- og Forskningsministeriet, Udenrigsministeriet, Udlændinge- og Integrationsministeriet, Vision Denmark, VisitDenmark, VækstFonden, We Build Denmark samt Wonderful Copenhagen.